

Ondřej Vojtíšek
Možnosti interpretace „autorské pohádky“ ve středoškolské výuce

Posudek vedoucího diplomové práce

Ondřej Vojtíšek si téma své diplomové práce zvolil, domnívám se, velmi promyšleně a odpovědně vzhledem k tomu, že jeho oborem je učitelství češtiny, že již má pedagogické zkušenosti a že pohádkou se zabýval (byť v jiné, interpretační perspektivě) i ve své bakalářské práci. Na druhou stranu si vybral ovšem i téma poněkud kontroverzní, což dokazuje i skutečnost, že vlastně celou úvodní kapitolu bylo nutno věnovat vysvětlení a odůvodnění záměru práce, totiž představení možností využití pohádek ve středoškolské výuce.

Lze si představit, že v atmosféře postupující infantilizace společnosti už samotná otázka zapojení pohádky jako (alespoň v perspektivě dnešní doby) vyhraněného útvaru dětské literatury může budít pochybnosti. Ale úloha střední školy je prostší: ne proti něčemu bojovat, ne stavět hráz dětinštění společnosti, nýbrž prostě vychovávat z dětí dospělé lidi. A v tomto procesu, zdá se, může být pohádka užitečným nástrojem, i když jen nepřímo, svým symbolickým potenciálem. Sám Vojtíšek v tomto smyslu zmiňuje Blyovy populární publikace (*Železný Jan, Král Panna*), které známou německou a ruskou pohádku interpretují jako průvodce procesem dospívání, resp. jako iniciační rituál. Na druhou stranu nepřipomíná, že valná část pohádek spíše udržuje své čtenáře v iluzorním světě polarizovaného dobra a zla. Nicméně v kapitole Didaktické výhody práce s pohádkou shromáždil dostatek pádných důvodů a praktických možností, proč a jak s pohádkou na střední škole pracovat, a své názory dokázal podpořit následujícími kapitolami, které shrnují výsledky ankety prováděné mezi středoškolskými pedagogy a tematizaci pohádkových textů v dnes používaných učebnicích a čítankách.

Vysoce ocenit bych chtěl další část práce, ve které shromáždil řadu pokusů o klasifikaci a utřídění pohádkových textů. Nespokojil se přitom s pouhým popisem panujícího terminologického chaosu, ale dokázal vysvětlit problematičnost jednotlivých kategorizací (především nemožnost uspokojivě stanovit hranici mezi „klasickou“ a „autorskou“ pohádkou), a dokonce navrhnout vlastní termín „inovativní pohádka“. Kapitolu zbývající se typologií možných inovativních prvků v pohádkových textech (kap. 2.2) považuji za nejpodstatnější přínos celé Vojtíškovy práce; přesvědčivě tu dokládá jak svou odbornou kompetenci, tak schopnost samostatného promýšlení problémů. O stejných schopnostech, o samostatnosti, systematickosti a péli, svědčí i kapitola věnovaná problematice didaktické interpretace. Předností Vojtíškovy práce je také to, že své teoretické reflexe a úvahy vždy dokládá důkladnými praktickými ukázkami, rozborů a analýzami.

To ostatně zvláště platí pro klíčovou část práce, která se zabývá interpretací pohádek ve výuce. I ona je uvedena metodologickou kapitolou, (snad až příliš) systematicky (formou tabulek) shrnující principy, postupy a cíle školní interpretace pohádkových textů. Je dobře, že autor tu předesílá, že interpretace je „ve své podstatě tvůrčím činem“ a „vzpírá se jakékoli algoritmizaci“. Už pečlivost jeho tabulek totiž může budít pochybnosti a námitky možného mechanizování výuky či významových redukcí, zvláště pokud by byla spojena s cílem využití v rámci testování schopností studentů. Jako didaktická pomůcka pro pedagogy, která systematizuje možné pohledy na pohádkové texty a metody práce s nimi, ale může, domnívám se, přinést do konkrétního výukového procesu mnoho podnětů a může znamenat

jeho značné obohacení. Zcela přesvědčivě to dokládají opět konkrétní materiály, obsažené v přílohách práce – vypracovaný interpretační test, pracovní listy věnované jednotlivým pohádkám i několik grafických vyhodnocení a explikací. Aby podpořil praktický dosah své metodologie, věnoval autor samostatnou kapitolku dokonce vztahu svých interpretačních úloh a aktuálních kurikulárních dokumentů pro střední školy.

Výhrady k práci vlastně nemám. Někdy se projeví autorova formulační nezkušenost („může přinášet o to více interpretačních potenciálů“, s. 14), někdy jeho zaujetí pro třídění a klasifikaci (seznam literatury na konci každé kapitoly). Nad těmito drobnostmi ale daleko přesahují přednosti práce: osobní zaujetí, pečlivost, pracovitost a píle, se kterou zjevně vznikala (autor prostudoval množství odborné literatury hned z několika oblastí, ale i šíře jeho záběru pohádkových textů je velmi solidní), autorova schopnost teoretické reflexe, a především jeho umění samostatné aplikace teoretických závěrů v pedagogické praxi.

Práci hodnotím jako výrazně nadprůměrný příklad propojování teorie a praxe, autorské systematičnosti na jedné a invence na druhé straně, a navrhuji pro ni hodnocení **výborně**.

8. 6. 2018

PhDr. Václav Vaněk, CSc.

: